

ХАИМ ПЕРЕЛМАН (CHAÏM PERELMAN)
(1912 — 1984)

Ове године 22. јануара преминуо је у Бриселу Хаим Перелман (*Chaïm Perelman*), чувени логичар, филозоф права и морала. Рођен је 1912. године у Варшави, али је све своје студије — права, филозофије и књижевности — завршио на Слободном универзитету у Бриселу, на коме је потом текао универзитетску каријеру. Ту је 1934. г. постао доктор права, а затим, 1938. и доктор филозофије на варшавском Универзитету, тезом о логичару Готлобу Фрегеу (*Gottlob Frege*).

Написао је више књига и више од стотине чланака, од којих су најзначајнији објављивани као књиге—зборници. Већ првом својом књигом *О правни* (*De la justice*), 1945. г. Перелман је утро пут својим будућим истраживањима расуђивања у области практичне филозофије, која је предузео заједно са Лиси Олбрехтс-Титеком (*Lucie Olbrechts-Tyteca*), а чије су резултате објавили у збирци *Реторика и филозофија* (*Rhétorique et philosophie*) 1952. г. и у чувеном делу *Правда о аргументацији* (*Traité de l'argumentation*) 1958. г. Затим су дошле следеће Перелманове збирке чланака: *Правда и разум* (*Justice et raison*) 1963., *Право, морал и филозофија* (*Droit morale et philosophie*) 1968., *Подручје аргументације* (*Le champ de l'argumentation*) 1970. и књиге: *Правна логика* (*Logique juridique*) 1976. и *Реторичко царство* (*L'empire rhétorique*) 1977.

Као филозоф светског угледа био је председник многих међународних филозофских удружења, доктор *honoris causa* фирентинског, јерусалимског и монреалског Универзитета, члан белгијске Краљевске академије, инострани члан италијанске и хајделбершке Академије и дописни члан француске Академије.

Перелманове књиге и чланци преведени су на десетину страних језика. На нашем језику објављена је збирка *Право, морал и филозофија* (Нолит, Београд, 1983.). Октобра 1967. у Београду Перелман је учествовао на Међународном симпозијуму о методологији правних наука у организацији САНУ са рефератом *Qu'est-ce que la logique juridique?* (*Шта је правна логика?* — објављеном у зборнику САНУ, 1973.).

Целокупно Перелманово дело, а у томе се изражава његово основно обележје, усредсређено је на стварање опште теорије аргументације, неопходне дисциплинама које спадају у практичну филозофију (као што су етика, филозофија права или политичка филозофија). Овим дисциплинама теорија доказивања није довољна, јер за њих истина није једина вредност — оне морају да воде рачуна и о добру, правди, слободи и другим вредностима. Не прихватајући вредности релативизам који води аксиолошком скептицизму и агностицизму, нити вредносни апсолутизам чије су последице деификација или догматизам било које врсте, Перелман је све своје дело посветио осветљавању природе и техника проблемског, критичког мишљења, одн. аргументације, управо зато што је сагледао да се обе ове њему неприхватљиве оријентације — као што се и иначе дешава са крајностима — спајају у исход, замењујући снагу аргумената аргументима снаге. Демократско, хуманистичко право, држава и друштво почивају на сагласности, а сукобе решавају у дијалогу, аргументима, те зато читава Перелманова практична филозофија почива на ставу: насиље није аргумент.

Изузетно дело Хаима Перелмана представља богат и трајан извор колико сазнања, толико, још више, идеја и инспирација.

Јасминка Хасанбеговић